

The list of such educational materials, which is expediently reflected in the contents of the manual, is determined and substantiated, namely: historical phasing of the regulatory framework making of the Ukrainian secondary education system development, texts of policy documents extracts from this regulatory framework on the basis of which the reconstruction of these forecasting models took place; information on reconstructed forecasting models of the secondary education forecasting models developed in the independent Ukraine; terms, theoretical provisions for educational, pedagogical and didactic forecast, necessary for this information assimilation; questions, tests and tasks that will ensure this theoretical material conceptual lean and teacher's practical training.

It is determined that these materials reflection in the pedagogical forecasting manual will be carried out both in its textual and non-textual components.

The prospects of further research, regarding the creation and experimental testing of text and non-text materials about the secondary education development forecasting models developed in the independent Ukraine which will be included in the contents of the teacher's pedagogical forecasting manual prepared for publication.

Keywords: forecasting model; search forecast; normative forecast; secondary education system development; teacher; manual.

DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-283-294>

УДК 372.891

ВПЛИВ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДІВ НА КОНСТРУЮВАННЯ ПІДРУЧНИКА З ЕКОНОМІКИ ПРОФІЛЬНОГО РІВНЯ НАВЧАННЯ

В. О. Надтока,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання
географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України

e-mail: nvo127@ukr.net

В статті розглянуто особливості реалізації компетентісного та особистісно орієнтованого підходів на конструювання підручника з економіки профільного рівня. Виділено основні погляди на освітній процес у пропонуваніх підходах, що допомогло сформувати модель формування компетентності та виділити основну суть компетентності підприємливості та фінансової грамотності Тут розкрито основні аспекти суспільного

запиту до даного підручника з економіки профільного рівня, а також запропоновано загальну модель їх виокремлення, що проявляються у комплексному моніторингу вимог основних груп суспільства, які дотичні до підручника з економіки профільного рівня як сучасного освітнього засобу.

Ключові слова: компетентнісний підхід; особистісно орієнтований підхід; моніторинг; суспільний запит; підручник з економіки профільного рівня.

Постановка проблеми. Економічна складова присутня у всіх сферах людської діяльності. Наприклад, закон попиту та пропозиції можна спостерігати практично повсюдно і завжди: він говорить, що, за інших рівних умов, при зростанні ціни на товари чи послуги знижується попит та зростає пропозиція, а при зниженні ціни — навпаки. «Сучасні підходи до освіти пов'язані з проблемами її глобалізації тому, що визначальними для її розвитку стають такі поняття, як «вибір», «конкуренція», «стандарты» і «свобода». Посилення конкуренції в умовах зростаючої глобалізації висуває системі освіти щоразу серйозніші вимоги: 1) забезпечення безперервної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів; 2) рентабельне використання її у постійно змінюваних умовах ринкової економіки; 3) необхідність дати майбутньому працівнику широку освіту, включаючи знання у сфері підприємництва, щодо вирішення кризових ситуацій, маневреності у виборі напрямку розвитку виробництва, складання стратегічних планів і відповідного конструювання трудових колективів; 4) навчання кадрів навичкам сприйняття нових знань, що будуть потрібні для виконання конкретної роботи в умовах жорсткої конкурентної боротьби» [9]. Відтак, у світі освіта стає все більш глобалізованою системою, де багато процесів стосується практично всіх країн, а реформування та модернізація освітніх систем спрямовані на забезпечення їх конкурентоздатності на глобальному рівні.

Інформаційно-комунікаційні технології, автоматизація, роботизація, розвиток видів економічної діяльності зі зростаючою граничною віддачею і конкуренція акцентують увагу на високотехнологічні професії та професії з творчим компонентом й повною реалізацією людського потенціалу, що спричиняє не тільки на появу нових, а й старіння окремих професій, наприклад, кондуктор, сторож, туристичний агент, перекладач, бухгалтер та інші [11]. Сучасні технології призвели до того, що темпи оновлення інформації зростають в геометричній прогресії і сьогодні вже недостатньо знань, умінь та навичок для успішної реалізації особистості в житті. Уже сьогодні суспільство та фахівці у дотичні до економічної освіти зауважують, що високий рівень економічних знань, відповідні уміння та навички, отримані в процесі вивчення економіки, не завжди забезпечують ефективну реалізацію особистості навіть у сферах та галузях, де вони є провідними. Один із напрямів вирішення цієї проблеми розкривається у роботах О. Савченко, яка зазначає, що виклики та запити суспільства стимулювали переорієнтацію вектору основної

школи від навчання, орієнтованого на знання, до формування компетентностей. Це передбачає перехід від «навчання усіх усього» до оволодіння кожним учнем навчальними досягненнями на такому рівні, який дає змогу йому вчитися далі [13].

Опираючись на оновлені нормативні документи економічний освітній напрямок у структурі повної загальної середньої освіти сконцентровано на рівні профільного академічного ліцею — тут за економічним профілем закріплено 6 годин (3 — в 10 класі та 3–11 класі), де освітній процес повинен орієнтуватися на формування компетентностей: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-цифрова компетентність, навчання впродовж життя; громадянська компетентність, пов'язана з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, культурна компетентність, підприємливість та фінансова грамотність [6; 7; 15]. 3-поміж всіх ключових компетентностей фундаментальне значення для економічних курсів має підприємливість та фінансова грамотність, саме її формування центральною віссю проходить крізь підручник для економіки, особливо для профільного рівня.

Як показують проведені дослідження, навіть у найбільш економічно розвинутих країнах більшість населення має низький рівень фінансових знань і часто завищує оцінку власних знань та навичок. Просто кажучи, більшість споживачів по всьому світу недостатньо підготовлені для того, щоб розуміти і управляти своїм боргом. Пересічний українець небагато знається на фінансах: дослідженням встановлено, що понад 60% респондентів вважають себе фінансово грамотними, однак лише 22% респондентів змогли дати 5 чи 6 правильних відповідей на 7 простих математичних запитань, без яких неможливо управляти власними фінансами [3]. Відповідно, на сьогоднішній день, вже велика частина суспільства, свідомо чи підсвідомо, розуміє значущість підприємницької компетентності та фінансової грамотності у житті кожного. Тобто, по-суті, в суспільстві вже сформований соціальний запит до економіки як освітньої галузі. Однак виникає питання: як саме визначити основні аспекти підручника з економіки, особистісно-орієнтованого на соціальний запит?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній час тематика компетентнісного та особистісно-зорієнтованого підходів в освіті цікавить велику кількість дослідників: їх основні аспекти розглядаються як в наукових роботах, так і в дослідженнях практикуючих вчителів. Теоретико-методичні засади особистісно-зорієнтованого підходу розглядали: І. Бех, С. Гончаренко, В. Давидов, В. Кремінь, І. Кучеренко, О. Савченко, О. Овчарук, О. Пометун, С. Рубінштейн, Л. Скуратівський, М. Чобітько та інші, а у формуванні філософських засад компетентнісного підходу велике значення мають праці: Дж. Равена, О. Жука, В. Лугового, О. Локшиної, І. Родигіної, О. Савченко, Л. Хоружої. Однак, досліджень, що розглядають особистісно-

зорієнтований та компетентнісний підходи у розрізі економічної освіти в гімназії та ліцеї досить небагато, хоча можна виділити дослідження Ю. Білової, Р. Бонда, Т. Кізіми, О. Куценко, Н. Лоцицької, С. Юрія та інших.

Формування цілей статті. В статті зроблено спробу розглянути особливості реалізації компетентнісного та особистісно-зорієнтованого підходів на конструювання підручника з економіки профільного рівня. Зміст статті розкриває основні аспекти суспільного запиту до даного типу освітніх засобів та запропоновано загальну модель їх виокремлення.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом в суспільстві, особливо в освітньому середовищі, сформувався досить багато поглядів стосовно різних аспектів компетентнісного та особистісно-зорієнтованого підходу в освіті. Основні з них можна розглянути в таблиці 1.

Таблиця 1.

Основні погляди на ключові категорії особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів

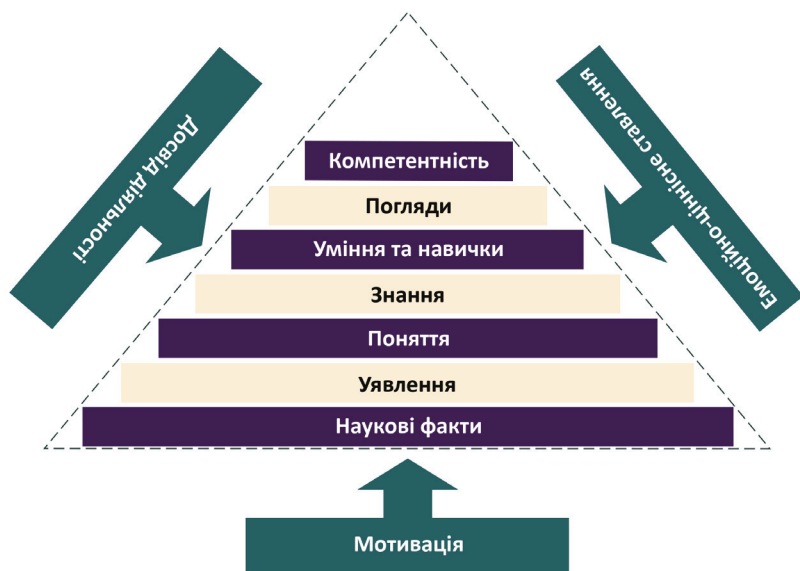
Кат-ї	Джерела	Зміст поглядів
Особистісно-орієнтований	І.Бех[1]	розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування базису її особистісної культури
Людино-центризм	В. Кремінь [8]	філософія гуманістично-орієнтованого підходу до соціальних відносин і особистості, що повинна бути спрямована на подолання внутрішньої порожнечі, фактичної руйнації свідомості та світогляду, де головною цінністю в її концепції виступає людина, її розвиток, самореалізація.
Компетентнісно-орієнтований підхід	Г. Селевко[14]	переорієнтація провідної освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань і формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційного насиченого простору.

Кат-ї	Джерела	Зміст поглядів
Компетентність	Дж. Равен [12]	характеристики і здатності людей, які дозволяють їм досягати особистісно значущих цілей — незалежно від природи цих цілей і соціальної структури, в якій ці люди живуть і працюють. Компетентність включає в себе не тільки інтелект, а й здатність ефективно діяти та внутрішню мотивацію
	Закон «Про освіту» [6]	динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність
Компетенція	Енциклопедія освіти [5]	відчужену від суб'єкта, заздалегідь надану соціальну норму (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідної для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат

Таким чином, можна помітити, що прихильники компетентнісного та особисто-зорієнтованого підходів розглядають освітній процес як формування якостей особистості в індивідуально-орієнтованій манері. Тобто, особисті якості (знання, уміння, навички, досвід певної діяльності, ціннісне ставлення, мотивація) кожного здобувача освіти розглядаються як окрема індивідуалізована модель, що потребує різних умов формування. У працях дослідників [1; 7; 8; 12; 13; 14] компетентнісного та особисто-зорієнтованого підходів у навчанні помітно, хоч процес формування компетентностей і індивідуалізований, але також має спільні особливості, що можна інтерпретувати у відповідну модель (мал. 1), яка відображає взаємозалежність основних складових.

На ряду із іншими ключовими компетентностями у оновленому законі «Про освіту» [6] виділена предметно-орієнтована підприємницька компетентність та фінансова грамотність. В останній час, в розумінні освітнього середовища України відбулася еволюція даної компетентності: підприємницька компетентність — у Державному стандарті базової загальної середньої освіти від 2011 року [4], ініціативність та підприємливість — у концепції «Нової української школи» [7] та підприємливість та фінансова грамотність — у законі «Про освіту» від 2017 року [6], тому важливо виокремити її зміст. За словами Ю. Білової підприємницька компетентність — це інтегральна психологічна якість особистості, яка проявляється в мотивованій здатності до творчого пошуку та реалізації нових ідей та дає змогу

вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті. Тобто, особистісна якість, навиків, модель поведінки, володіння якими допомагає успішно вирішувати певну бізнес-задачу та досягати високих результатів [2]. З іншого боку, фінансову грамотність населення визначають як сукупність світоглядних позицій, знань і навиків громадян щодо ефективного управління особистими фінансами та здатність компетентно застосовувати їх у процесі прийняття фінансових рішень [16]. Відповідно, підприємливість та фінансову грамотність можна визначити як сукупність знань, умінь, навичок, досвіду, емоційно-ціннісного ставлення, мотивації, що дозволяють вирішувати певні бізнес-задачі, ефективно застосовуючи та управляючи особистими фінансами. По-суті, фінансову грамотність можна розглядати як елемент підприємницької компетентності, що виділений окремим блоком через важливість для сучасного глобалізованого суспільства.

Мал. 1 **Модель формування компетентності.**

Індивідуалізованість процесу формування компетентностей у здобувачів освіти виявляється у підборі навчальних методів та засобів, що використовуються в ході освітнього процесу. А на сьогодні, як зазначає Т. Назаренко, підручник — це особлива дидактична система, яка не тільки розкриває зміст навчання, але й є специфічною моделлю процесу навчання. Це означає, що підручник має двоєдину суть. З одного боку, для переважної більшості учнів він є джерелом знань, носієм змісту навчання, з іншого, він є засобом навчання, який володіє матеріальною

формою, пов'язаною зі змістом навчання, з процесом засвоєння цього змісту [10]. Тобто, підручник є одночасно і освітнім засобом, а робота із ним — освітнім методом, які в свою чергу, залишаються найбільш популярними у своїх категоріях, хоча і популярність їх поступово знижується в силу поширення та використання інших освітніх методів та засобів.

Щоб виокремити ключові аспекти та особливості суспільного запиту до підручника економіки профільного рівня, потрібно визначити вимоги до структури підручника основних категорій суспільства, що дотичні до нього. Відповідно до законодавчих документів [4; 6; 7] головні змістові категорії висвітлені у навчальній програмі з економіки для профільного рівня, що створена відповідно до діючого державного стандарту. Однак, в сучасному світі економічні коливання стають все більш глобалізованими та інтенсивними, а людина, як у світі так і в Україні більшість благ забезпечує за рахунок використання фінансових ресурсів.

З іншого боку, протягом останніх тридцяти років світ став свідком розвитку неймовірно складного фінансового ринку. Те, що колись було простим та традиційним перетворилося, ніби від дотику рук алхіміка, на «фінансові інструменти». Одночасно з створенням та виведенням на ринок складних фінансових інструментів, звичайні кредитні продукти ставали дедалі більш ускладненими та важкими для розуміння. Такі інновації та зростаюча складність продуктів кредитного ринку перекладає додаткові фінансові ризики на плечі фізичних осіб, яким складно зрозуміти умови своїх кредитів.

Наслідки непоінформованих кредитних рішень можуть бути катастрофічними [3]. Тому, щоб ефективно реагувати на вимоги сьогодення, потрібно мобільно удосконалювати знанняву складову компетенції економічної освіти в лицеї. Тобто, в останній час так часто коригується суть підприємницьких та фінансових інструментів на ринку, що закладені їх особливості в освітній процес сьогодні, через декілька років вже стають застарілими, і стають менш актуальними. Для вирішення аналогічних проблем багато фахівців радять використання принципу «освіта впродовж життя», однак не менш важливе значення має проведення постійного моніторингу підприємницько-фінансового ринку на рахунок удосконалення природи фінансових інструментів та поступового їх оновлення в освітньому процесі. Такий підхід до структурування знаннєвого компонента підручника зможе забезпечити адекватну відповідь українського суспільства на глобальні економічні коливання. До того ж, представники підприємницько-фінансового ринку можуть через моніторинг допомогти визначити та імплементувати в освітній процес свій практичний досвід фундаментальних аспектів підприємницької діяльності та використання фінансових інструментів за принципом «в реальному часі».

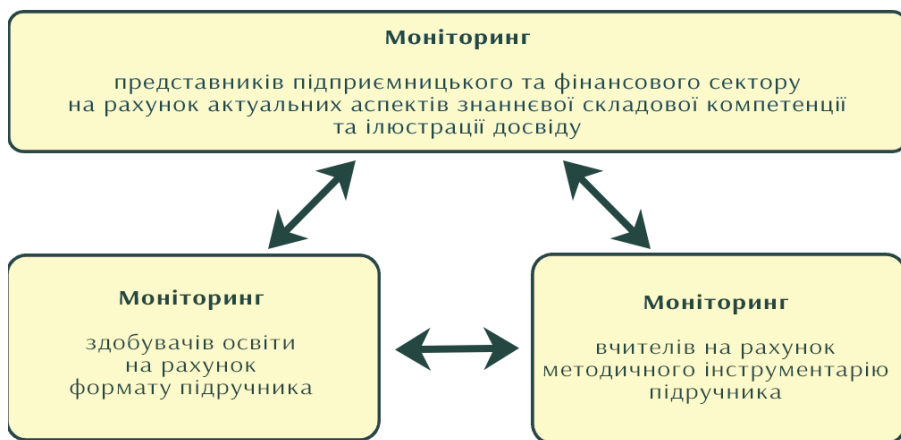
Безпосередньо дотичними до підручника економіки є самі здобувачі освіти та вчителі, погляди яких на його структурування потрібно врахувати. Для здобувачів освіти, за сучасними дослідженнями, важливе значення має оформлення та формат

підручника, що впливає на їх мотивацію освітньої діяльності, яка має безпосередній вплив на формування компетентності (мал. 1). Відтак, в даному аспекті потрібно провести моніторинг стосовно оформлення та формату підручника економіки, щоб виявити вподобання самих користувачів і забезпечити ресурсом на їх основі.

Саме вчителі організовуючи роботу з підручником економіки реалізують відповідний освітній метод, тому для них, саме для розширення можливостей підручника, важливе значення має інструментальний апарат підручника з економіки, що реалізується через запропоновані авторські рубрики. З огляду на це, моніторинг серед вчителів повинен виявити найважливіший методичний інструментарій підручника, що повинен міститися в ньому.

Висновок. В останні роки глобалізаційні процеси в Україні стимулювали дискусію в різних галузях економіки, де не останнє місце займає освіта і безпосередньо економічна. Через сучасний підручник з економіки профільного рівня як фундаментальна проходить компетентність підприємливості та фінансової грамотності, що являє собою сукупність знань, умінь, навичок, досвіду, емоційно-ціннісного ставлення, мотивації, що дозволяють вирішувати певні бізнес-задачі, ефективно застосовуючи та управляючи особистими фінансами.

Отже, щоб реалізувати компетентнісний та особистісно-зорієнтований підхід у підручнику з економіки профільного рівня потрібно проводити моніторинг щодо важливих аспектів підручника у представників підприємницького та фінансового сектору, відповідних здобувачів освіти та вчителів, визначивши суспільний запит (мал. 2).

Мал. 2 Загальна модель моніторингу для виявлення основних аспектів суспільного запиту до підручника з економіки профільного рівня

В даному напрямку створення підручника з економіки профільного рівня виникають два послідовних питання, що потребують відповіді для повноцінного розгляду даної тематики. По-перше, які питання потрібно задати, щоб визначити соціальний запит? По-друге, як ефективно провести зріз поглядів представників підприємництва та фінансового ринку?

Використані джерела

1. Бех І. Д. Особистісно-орієнтований виховний процес — сходження до людяності / І. Д. Бех // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992–2002: зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. — Харків: ОВС, 2002. — С. 69–83.
2. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / Ю. А. Білова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. — 2013. — Вип. 7. — С. 15–17.
3. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки / Р. Бонд, О. Куценко, Н. Лозинська / [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84/finlit_survey_6dec2010_ua.pdf
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244862959>
5. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України, головний Е 64 ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
6. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konceptczziya.pdf>
8. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум. / В. Г. Кремень. — К.: Грамота, 2010. — 576 с.
9. Малахова Ж. Д., Огаренко В. М. Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів: Навч. пос. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 280 с.
10. Назаренко Т. Г. Методичні особливості роботи вчителя географії з підручником для профільного рівня навчання / Т. Г. Назаренко // Проблеми сучасного підручника. Вип. 12. — К.: Педагогічна думка, 2012. С. 558–565.
11. Професії майбутнього для України: наук.-практ. розробка / Л. М. Капченко, Н. В. Савченко, Л. Й. Літвінчук, О. В. Грамма. — К.: ІПК ДСЗУ, 2017. — 47 с.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. — М.: Когито-Центр, 2002. — 396 с.
13. Савченко О. Я. Ключові компетентності — інноваційний результат шкільної освіти [Електронний ресурс] / О. Я. Савченко // Рідна школа. — 2011. — № 8–9. — С. 4–8. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_4
14. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г. Селевко // Народное образование. — 2004. — № 4. — С. 138–143.
15. Типова освітня програма 10–11.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>

16. Юрій С. І. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій / С. І. Юрій, Т. О. Кізіма // Фінанси України. — 2012. — № 2. — С. 16–25.

References

1. Bekh I. D. Osobystisno-orijentovanyj vykhovnyj proces — skhodzhennja do ljudjanosti / I. D. Bekh // Rozvytok pedagogichnoji i psykologichnoji nauky v Ukraini 1992–2002: zb. nauk. pracj do 10-richchja APN Ukrainy. — Kharkiv: OVS, 2002. — S. 69–83.
2. Bilova Ju. A. Ponjattja ta struktura pidpryjemnyckoji kompetentnosti majbutnikh fakhivciv ekonomichnogo profilju / Ju. A. Bilova // Onovlennja zmistu, form ta metodiv navchannja i vykhovannja v zakladakh osvity. — 2013. — Vyp. 7. — S. 15–17.
3. Bond R. Finansova ghratomnistj ta obiznanistj v Ukraini: fakty ta vysnovky / R. Bond, O. Kucenko, N. Lozynsjka / [Elektronnyj resurs] — Rezhym dostupu: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84/finlit_survey_6dec2010_ua.pdf
4. Derzhavnyj standart bazovoji i povnoji zaghaljnoji i serednjoji osvity. [Elektronnyj resurs] — Rezhym dostupu: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244862959>
5. Encyklopedija osvity / Akademiya pedagogichnykh nauk Ukrainy, gholovnyj E64 red. V. Gh. Kremenj. — K.: Jurinkom Inter, 2008. — 1040 s.
6. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Koncepcija Novoji ukrajinskoji shkoly. [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/koncepcziya.pdf>
8. Kremenj V. Gh. Filosofija nacionalnoji iideji: Ljudyna. Osvita. Socium. / V. Gh. Kremenj. — K.: Ghramota, 2010. — 576 s.
9. Malakhova Zh. D., Ogharenko V. M. Vykladannja sociologhiji: dosvid innovacijnykh pryjomiv: Navch. pos. — K.: Centr uchbovohoji literatury, 2008. — 280 s.
10. Nazarenko T. Gh. Metodychni osoblyvosti roboty vchytelja gheoghrafiji z pidruchnykom dlja profiljnogo rivnja navchannja / T. Gh. Nazarenko // Problemy suchasnogho pidruchnyka. Vyp. 12. — K.: Pedagogichna dumka, 2012. S. 558–565.
11. Profesiji majbutnjogho dlja Ukrainy: nauk.-prakt. rozrobka / L. M. Kapchenko, N. V. Savchenko, L. J. Litvinchuk, O. V. Ghamma. — K.: IPK DSZU, 2017. — 47 s.
12. Raven Dzh. Kompetentnostj v sovremennomu bshhestve: vujavljenje, razvytje y realizacija. — M.: Koghyto-Centr, 2002. — 396 s.
13. Savchenko O. Ja. Kljuchovi kompetentnosti — innovacijnyj rezuljtat shkilnoji osvity [Elektronnyj resurs] / O. Ja. Savchenko // Ridna shkola. — 2011. — № 8–9. — S. 4–8. — Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_4
14. Selevko Gh. Kompetentnosty y ykh klasyfikacija / Gh. Selevko // Narodnoe obrazovanye. — 2004. — № 4. — S. 138–143.
15. Typova osvitnja proghrama 10–11. [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>
16. Jurij S. I. Finansova ghratomnistj naselennja v dialektyci suchasnykh osvitnikh tendencij / S. I. Jurij, T. O. Kizyma // Finansy Ukrainy. — 2012. — № 2. — S. 16–25.

Надтока В. А.,

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник отдела обучения географии и экономики Института педагогики НАПН Украины

ВЛИЯНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО И ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА НА КОНСТРУИРОВАНИЕ УЧЕБНИКИ ПО ЭКОНОМИКЕ ПРОФИЛЬНОГО УРОВНЯ

В статье рассмотрены особенности реализации компетентностного и личностно-ориентированного подходов на конструирование учебника по экономике профильного уровня. Выделены основные взгляды на образовательный процесс в предлагаемых подходах, помогло сформировать модель формирования компетентности и выделить основную суть компетентности предприимчивости и финансовой грамотности. Здесь раскрыты основные аспекты общественного запроса к данному учебнику по экономике профильного уровня, а также предложена общая модель их выделения, проявляющихся в комплексном мониторинга требований основных групп общества, которые касаются учебника по экономике профильного уровня как современного образовательного средства.

Ключевые слова: компетентностный подход; личностно-ориентированный подход; мониторинг; общественный запрос; учебник по экономике профильного уровня.

Nadtoka V.,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Research Officer
at the Geographical and Economic Education Department
of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine

INFLUENCE OF THE COMPETENCE AND PERSONALITY-ORIENTED APPROACH ON THE CONSTRUCTION OF TEXTBOOKS ON ECONOMICS OF THE PROFILE LEVEL

The article deals with the peculiarities of the implementation of competence and personality-oriented approaches to constructing of a textbook on economics of the profile level.

Challenges and demands of the society stimulated the reorientation of the vector of the general school from knowledge-based learning to competences development. This involves the transition from "learning all things" to mastering each student's learning achievements at a level that allows him to learn further. Accordingly, to date, already a large part of society, consciously or subconsciously, understands the importance of entrepreneurial competence and financial literacy in everyone's lives. That is, in essence, society already has a social request for economics as an educational branch. However, the question arises: how exactly to identify the main aspects of the textbook on economics, personally-oriented on social demand?

In the article the main views on the educational process in the offered approaches are selected, which helped to form a model of competence formation and to highlight the basic essence of the competences of entrepreneurship and financial literacy. Here the main aspects

of the public request to this textbook on economics of the profile level are disclosed, as well as the general model of their selection, which are shown in integrated monitoring of the requirements of major groups of society concerning the textbook on economics of the profile level as a modern educational tool. In order to distinguish the key aspects and features of the public request for the profile textbook on economics, it is necessary to determine the requirements for the textbook structure of the main categories of society concerning it. In order to respond effectively to the requirements of the present, it is necessary to improve the knowledge component to the competence of economic education at lyceum.

In this area of creating a textbook on economics of the profile level, there are two consecutive questions that need to be answered for a thorough consideration of this topic. First, what questions should I ask to determine a social request? Secondly, how to efficiently cut off the views of representatives of entrepreneurship and the financial market?

Keywords: competence approach; self-orientated approach; monitoring; public request; textbook on economics of the profile level.

DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-294-304>

УДК 372.891

ПІДРУЧНИК ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ В ЛІЦЕЇ

Т. Г. Назаренко,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,

в. о. зав. відділу навчання географії та економіки

Інституту педагогіки НАПН України

e-mail: geohim@ukr.net

У статті розглядаються основні засади компетентісного навчання економіки в ліцеї та способи його результативного здійснення в змісті підручника. Проведений аналіз освітнього процесу в ліцеї надав можливість дослідниці розкрити різноманітні методичні прийоми, що формують економічну компетентність учнів засобом навчальної економічної інформації в змісті підручника. Авторка схарактеризувала складові методичної системи, які сприятимуть формування в учнів економічної компетентності через зміст підручника з економіки, що застосовується в освітньому процесі ліцею. Стаття розкриває також й шляхи запровадження компетентісного підходу на уроках економіки в ліцеї засобом текстів та ілюстрацій підручника, який висвітлює навчально-пізнавальний та виховний потенціал економіки через методику навчання.